

Вовк М. П.

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9109-9194>

Грищенко Ю. В.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9822-9668>

ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРНАТУРА У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ВЧИТЕЛЯ-ПОЧАТКІВЦЯ

Професійний розвиток молодого фахівця, його «входження» в педагогічну професію має відбуватися через наставництво досвідченого вчителя впродовж одного року після отримання кваліфікації. Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-ІХ, педагогічна інтернатура – система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності [1].

Вивчення зарубіжного досвіду запровадження педагогічної інтернатури дало змогу з'ясувати, що педагогічна інтернатура розглядається як форма професійного вдосконалення з метою входження в професію, адаптації до умов закладу освіти на базі поєднання теоретичних знань і практичного досвіду педагогічної діяльності на основі партнерського наставництва. В більшості країн така форма професійного вдосконалення на первинному етапі педагогічної діяльності має певну специфіку. У Великобританії інтернатура реалізується як один із ефективних способів забезпечення якості підготовки педагога-бакалавра та адаптації його до умов школи (складається з практики в закладі середньої освіти і кваліфікаційного іспиту). В Німеччині педагогічна

інтернатура має на меті набуття досвіду практичної роботи у школі (включає теоретичне вивчення педагогіки, практичне відпрацювання професійно-педагогічних навичок у школі та складання державного іспиту). В Канаді педагогічна інтернатура є формою підвищення компетентності педагога-бакалавра та його професійного розвитку у сфері управління класом, спілкування з батьками, розвитку здібностей до викладання, забезпечення підтримки становлення початківця-педагога і збільшення частки нових педагогів у конкретній провінції й певній предметній сфері. У США педагогічна інтернатура запроваджується з метою розвитку професійних умінь, необхідних для самостійної роботи у школі, на високому рівні, закріплення теоретичних знань, спостереження за освітнім процесом у школі, самостійної роботи, участі у спеціальних семінарах. У Росії педагогічна інтернатура є формою підготовки педагога до виконання професійних дій відповідно до професійного стандарту «Педагог (педагогічна діяльність у сфері дошкільної, початкової загальної, основної загальної, середньої загальної освіти) (вихователь, вчитель)» та інших професійних стандартів.

На підставі вивчення нормативної документації, аналізу зарубіжного досвіду й організаційних засад запровадження педагогічної інтернатури нами з'ясовано, що є два основних підходи до проведення останньої: в межах післядипломної освіти (послідовна модель) і паралельно з навчанням у закладі вищої освіти, тобто в переддипломний період (паралельна модель). Зміст педагогічної інтернатури має включати теоретичний та практичний модулі, що уможлиблює збалансованість актуалізації знань із психолого-педагогічних дисциплін, фахових знань і практичних умінь, здатностей до педагогічної взаємодії, до реалізації ефективної педагогічної дії. Методичні засади організації педагогічної інтернатури містять виконання індивідуальної програми її проходження з урахуванням умов закладу освіти, вимог до її успішного завершення (партнерська взаємодія з досвідченим наставником, розроблення алгоритму проведення занять із фахових дисциплін, організація позашкільних заходів, участь у тренінгах, майстер-класах тощо).

Отже, відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні 2018 р., в українському освітньому середовищі має здійснюватися впровадження педагогічної інтернатури («входження» (допуску) до професійної діяльності) та посилення вимог до кваліфікаційних іспитів для присвоєння професійної кваліфікації педагогічного працівника закладом вищої чи післядипломної освіти або відповідним кваліфікаційним центром після не менше ніж одного року роботи на посадах педагогічних працівників у системі загальної середньої освіти (відповідно до кваліфікаційних вимог до посади педагогічного працівника чи відповідного професійного стандарту з урахуванням спеціальності, предметної спеціальності), а також у дошкільній, позашкільній, професійній (професійно-технічній), фаховій передвищій освіті та спеціалізованій освіті відповідних рівнів [2].

Специфіка запровадження педагогічної інтернатури пов'язана з необхідністю опанування фаховою майстерністю вчителя-початківця. Статтею 23 Закону України «Про повну загальну середню освіту» передбачено, що особи, які не мають досвіду педагогічної діяльності та приймаються на посаду педагогічного працівника, протягом першого року роботи повинні пройти педагогічну інтернатуру. Положення про педагогічну інтернатуру затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Педагогічна інтернатура організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, який видається в день призначення особи на посаду педагогічного працівника. Педагогічна інтернатура має передбачати заходи, що забезпечать здобуття та/або вдосконалення професійних компетентностей і педагогічної майстерності протягом першого року професійної діяльності педагогічного працівника, такі як супровід та підтримка в педагогічній діяльності з боку досвідченого педагогічного працівника (педагога-наставника); різні форми професійного розвитку (відвідування навчальних занять, опрацювання відповідної літератури тощо). Виконання обов'язків педагога-наставника покладається на педагогічного працівника з досвідом педагогічної діяльності, як правило, не менше п'яти років за відповідною спеціальністю

(такою самою або спорідненою предметною спеціальністю чи спеціалізацією) [1].

Виходячи зі стратегічних цілей реформування педагогічної освіти, мета педагогічної інтернатури визначена необхідністю приведення змісту та процесуальної складової педагогічної підготовки вчителя у відповідність зі стандартами початкової, загальної середньої освіти. Ключовою функцією нового формату професійного розвитку вчителя є посилення розвитку практичних компетенцій на праксеологічних інноваційних засадах.

Отже, запровадження педагогічної інтернатури в Україні передбачає ґрунтовне вивчення зарубіжного досвіду з організації діяльності інтернатури з виявленням позитивних і негативних ефектів; створення інноваційних майданчиків із запровадження педагогічної інтернатури; розроблення нормативно-правової діяльності педагогічної інтернатури; створення інституту наставництва; формування педагогічних спільнот, які сприяють професійному становленню молодого вчителя за допомогою мережевої взаємодії; розроблення освітніх програм курсів підвищення кваліфікації молодих фахівців і наставників, котрі сприяють їх професійному зростанню; науково-методичний супровід запровадження педагогічної інтернатури.

Список використаних джерел

1. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text/>

2. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.